

Evakkoesineen tarina

Lypsylusikka

Martta Uimonen, myöhemmin Rätty, toinen vasemmalta karjanhoitokoulussa.

Iiris Ahonen näyttää äitinsä voittolusikkaa vuodelta 1936.

Sortavalan maalaiskunnassa vuonna 1912 syntynyt Martta Sylvia Rätty, o.s. Uimonen, oli käynyt Kurkijoen maatalousoppilaitoksen karjanhoitokoulun. Hän oli siis ammatiltaan karjakko. Martta, silloin vielä Uimonen, voitti Itä-Karjalan mestaruuskilpailuista vuonna 1936 ensimmäisen palkinnon lypsyssä. Palkintona oli hopealusikka.

Martta Uimonen meni kesällä 1936 naimisiin maanviljelijä Antti Rädyn kanssa. Koti oli Sortavalan maalaiskunnan Tuokslahdessa. Ensimmäinen poika syntyi vuonna 1938. Talvisodan evakkona perhe asui Muhoksella, palasi sitten ehjänä pysyneeseen mutta likaiseksi muuttuneeseen kotiinsa ja aloitti kunnostus- ja uudistustyöt. Toinen poika ja kaksi tyttöä ehti syntyä Karjalassa, mutta syksyllä 1944 oli taas lähdettävä.

Nyt suuntana oli alkuun Palokka Jyväskylän maalaiskunnassa, josta perhe sitten muutti Petäjäveden Pengerjoelle ja ryhtyi raivaamaan kylmää tilaa kodikseen. Siitä se elämä jälleen alkoi kohentua. Martta sai useita palkintoja hyvästä karjanhoidosta ja Antti hyvästä metsänhoidosta. Antti Rätty kuoli 1952. Silloin perheessä oli seitsemän lasta, vanhin heistä oli 14-vuotias. Martta kuoli 1983.

Palkintolusikan omistaa nyt Martta Rädyn nuorin tytär Iiris Ahonen. Hän asuu Jyväskylässä. ”Kerran kun yhdessä järjestelimme kodin tavaroita, äiti antoi lusikan minulle. Ilman mitään juhlallisuuksia äiti sanoi: Pidä sinä nyt tuo”, Iiris Ahonen kertoo. Lusikka on hänelle rakas muisto huolehtivaisesta ja osaavasta äidistä.

Aili Kytökivi, tammikuu 2013